

којим су заправо најчешће слављени хришћански свеци, али и паганска божанства, само овога пута у муслиманској одори. Дервиши су у својим текијама (*tekke*) и практично чинили мило-срђе путницима примајући их на храну и дајући им уточиште.

У Албанији је најраспрострањенији био бекташки ред, чији је патрон био Хаци Бекташ који је у 13. веку из Персије дошао у Малу Азију и настанио се у једном селу у близини Кирсехира названом касније по њему; у истом селу налазила се и главна текија реда. Бекташко учење имало је и хришћанских елемената, тако да су бекташи познавали неку врсту причешћа, као и исповести са опростом.

Не може се са сигурношћу тврдити када се тачно бекташи први пут појављују у Албанији. Према историји реда, први дервиши долазе у земљу заједно са трупама Мурага II (1421–1451). Први поуздани податак о постојању бекташа у Албанији дугујемо путописцу Евлији Челебији (1611. до око 1683) који је у свом *Путопису (Seyahatname)* поменуо текију овог реда у Канини код Валоне.

И сами подаци о бројности бекташа у Албанији врло су различити. Горња граница је око 200.000, и то из периода пре Другог светског рата, што је значило око 20% укупног становништва. У јужној Албанији има наводно 90% муслимана бекташа. У северној Албанији бекташи су углавном били у области Крује, некада главном Скендербеговом утврђењу. Доста албанских бекташа било је и изван Албаније. Тако је у главној текији Хаци Бекташ већина дервиша била албанског порекла.

Појава вредна помена односи се на то да су албански бекташи у 19. веку били важна упоришта националне свести. Бекташке текије у јужној Албанији биле су састајалишта албанских националиста, а вође банди које су се бориле против Турака налазиле су у њима уточиште. Наим Фрашери (1846–1900), један од најпознатијих представника албанске књижевности из доба препорода, био је бекташ. У својој *Бекташкој белажници (Fletore e Bektashijeve)* он у први ред ставља нацију, Албанију:

Бекташи су браћа и једна душа, не само међусобно већ и према другим људима. Они гаје љубав и према другим муслиманима и хришћанима као према својој души и понашају се добро и лепо према свим људима. Ипак, највише од свега воле домовину и пријатеље домовине јер је то највеће добро свих.

Фрашери је радио и на томе да албанске бекташе одвоји од матичне анатолске текије и да албански језик поста-не култни језик бекташа.

У Турској су бекташи, као и сви дервишки редови, забрањени 1925. године, али је у Албанији ред и даље постојао, са Тираном као новим центром бекташтва. У комунистичкој Албанији бекташи су били самостална религијска заједница, чији је председник постао поглавар (*Kryegjyshi Vatnor*) читаве светске бекташке заједнице тада процењене на седам милиона присталица широм света.

Племенско друштво

На освојеној територији Албаније османска власт је успела да утиче на промену односа у равничарским областима, дуж важних саобраћајних праваца и у градовима, где су иначе били смештени центри цивилне и војне управе. Житељи тешко приступачних планинских предела северне Албаније остали су углавном заштићени од политичких промена. Тамо је владало племенско друштво. Није утврђено да ли је то у односу на стање пре турског освајања значило враћање на ранију развојну фазу.

Пошто није било утицаја моћи са стране, племенско друштво је живело према сопственим законима. Суживот је функционисао према нормама неписаног обичајног права, које није било нужно исто за сва племена, али је ипак имало исту основу. По северноалбанском предању ова основа се звала *Закон Леке Дукађинија (Kamini i Lek Dukagjinit)*.

Основна јединица албанског племенског друштва било је домаћинство или (велика) породица (*shtëpi*), на чијем се челу налазио отац породице (*zoti e shtëpis*) са најширим овлашћењима. Он није имао само власт над члановима домаћинства (којих је било од пет до осамдесет), већ и над добрима. Управљао је финансијама и располагао иметком и земљиштем, који нису припадали њему већ домаћинству у целини. Ипак, његова моћ није била неограничена. Мушки чланови домаћинства имали су право да смене оца породице уколико би се он показао као неспособан и одаберу новог. Поред тога, имали